

# Kannanotto Kelan Vammaisten tulkkauspalvelun kilpailutusta suunnitteleville

SVT:n hallitus haluaa vielä tuoda kilpailutusta valmisteleville tiedoksi tarkempia näkemyksiä seuraavista seikoista: 1. tulkkauksen vaativuustasojen määrittely sekä 2. kilpailutukseen osallistuvien tuottajien kelpoisuusehdot.

## 1. Tulkkauksen vaativuustasojen määrittely

Lokakuussa 2016 Tupa ry on lausunnossaan lähettänyt teille esityksen, jossa tulkkaukset jaotellaan kolmeen vaativuusluokkaan entisen kahden sijaan. Olemme hahmotelleet jakoa heidän kanssaan, kuten myös muut Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän jäsenyhdistykset. Tupa ry on testannut jaottelua vanhojen tulkkaustilausten tilastojen avulla.

SVT:n hallitus pitää tulkkausten uutta luokittelua onnistuneena. Luokituksen avulla voidaan välttää viime vuosina välityksessä esiintyneitä ongelmia, kun paikallistuntemus on vähentynyt. Eriyksen tärkeää on se, että uusi jaottelu on joustava ja tilannesidonnainen. Tärkeätä on, että tilaus voidaan jälkikäteen vaihtaa eri luokitukseen, jotta jatkossa tilaukseen osattaisiin varautua paremmin sopivalla tulkilla. TTYR tarjoaa asiantuntijoita ratkaisemaan kiistanalaiset tilaukset.

Olemme Tupa ry:n kanssa aloittaneet vuonna 2018 voimaan tulevien palkkasuosituksen neuvottelut. Tulemme uusissa suosituksissa ottamaan huomioon tulkkausten uuden kolmiportaisen jaottelun. Jäsenemme ovat hyväksyneet uuden jaottelun. Tärkeintä on, että tilaukset menevät oikean tasoille tulkille ja asiakas saa parhaan laadun. Se on tärkeää Tupa ry:lle, samoin meille SVT:ssä, kuten myös tulkeille, jotka nyt ovat painineet eettisten ongelmien kanssa, kun kalenteriin tulee liian vaativia keikkoja. Välityksen työ helpottuisi tulkkausten tarkemman jaottelun kautta.

Uuden jaottelun tarkoitus ei ole nostaa hintoja. Uusi porras on tulossa perustason ja vaativan tason väliin, joten kokonaiskustannukset pysyivät samalla tasolla. Kilpailutusta ajatellen kolmea eri hintaa ei tarvita, sillä osa tämänhetkisistä vaativista ja perustason tilauksista siirtyy keskimmaiselle tasolle. Tärkeintä on, että tilaukset välitettäessä jaotellaan kolmelle vaatavuustasolle. Ensisijaisesti haluamme tarjota välitykselle työkalua.

SVT:n pidempiaikaisena tavoitteena on, että tulkkien taitotasoa tullaan arvioimaan säännöllisesti. Tulkin taitotaso näkyisi tulkirekisterissä, jota ei tällä hetkellä ole olemassa, mutta työskentelemme rekisterin perustamiseksi. Yleisessä käytössä olevaa mittaristoa ei vielä

ole, joten meidän on edettävä vielä keinotekoisien kokemusvuosirajojen mukaan. Kokemusvuodet eivät kuitenkaan ole luotettava mittari. Paljon riippuu tulkille tulevista töistä ja itsensä kehittämisestä, miten työssään kehittyi. Pelkät työvuodet eivät vielä kerro tulkin taitotasosta. Viittomakielialan Osuuskunta Viialla on ollut vuodesta 2006 tulkkauksen taitotasoa arvioiva mittaristo käytössään. <https://www.via-ok.net/blogi/tulkkauksen-arvioinnilla-laatus-ja-ammattillisuutta>

SVT ehdottaa kokemusvuosirajoiksi perustasolle nolla (0) vuotta, keskitasolle vähintään kolmen (3) vuoden tulkkaukokemusta ja vaativalle tasolle vähintään kuuden (6) vuoden kokemusta tai vastaavia taitoja. Jos sopivaa tulkkia ei ole, yksittäisiä poikkeuksia voidaan tehdä erityistilanteissa. Tällöin kuitenkin ainakin toisen tulkin on oltava riittävän kokenut. Lisäksi poikkeuksia näihin vuosirajoihin tulisi soveltaa, jos tulkilla on tilaukseen liittyvää substanssiosaamista, joka voidaan todentaa. Esimerkkinä portugalintaitoinen viittomakielien tulkki, jolla ei ole kuurosokeille tulkkauksen opintoja käytynä, mutta asiakas on toivonut häntä poikkeuksellisen kielitaidon takia. Erilaisten poikkeusten soveltamisessa voitaisiin käyttää esimerkiksi TTYR:n asiantuntemusta.

### **TUPA ry:n esitys ja meidän kommenttimme siihen**

SVT:n kommentit ja lisäykset ovat kursivoidulla tekstillä Tupa ry:n esityksen välissä.

TUPAn esitys Kelalle 28.10.2016

Tilauksia voidaan luokitella mm. seuraavien kriteerien perusteella. Lista ei ole tyhjentävä. Mikäli uusi jaottelu otetaan käyttöön, se edellyttää kriteerien täsmentämistä ja esimerkkien lisäämistä kokemusten karttumisen myötä. Siksi etenkin alkuvaiheessa tuotteen tasoa tulisi voida vaihtaa myös tilauksen toteuduttua. Tuotetta tulee voida muuttaa aina, koska välillä asiakas antaa virheellistä tietoa tilatessaan, esimerkiksi tilaa Kelaan tulkin, mutta meneekin mielenterveystoimistoon psykologille. Valheellinen tilaus, ei tee tulkkauksesta helpompaa.

1) Mikä on vuorovaikutuksen luonne tilanteessa? Onko tulkilla mahdollisuus vaikuttaa työskentelytahtiin?

Perustasolla tilanteen tempo sovitettavissa tulkkauksen tahtiin. Keskitasolla tilanteen tempo ei yleensä sovitettavissa tulkkauksen tahtiin. Vaativan tason tulkkauksessa tilanteen tempo ei yleensä sovitettavissa tulkkauksen tahtiin, eikä tulkilla ole aina mahdollisuutta keskeyttää puhujaa.

2) Mikä on henkilömäärä tilanteessa?

Perustasolla pieni, keski- ja vaativalla tasolla vaihtelee useita henkilöistä jopa satoihin.

3) Mikä on asiakkaan rooli tilanteessa?

Perustasolla asiakas on osallistujana, keskitasolla osallistuja/ aktiivinen toimija (esim. järjestäjä). Vaativan tason tulkkauksessa asiakas on osallistuja tai aktiivinen toimija (esim. järjestäjä, luennoija).

#### 4) Tilanteen "julkisuus"

Perustasolla tilaisuus on intiimi ja rento ja henkilöt ovat tuttuja. Keskitasolla kyse on yleisötilaisuudesta ja virallisuuden aste on korkeampi. Vaativan tason tulkkauksessa kyseessä voi olla yleisötilaisuus ja virallisuuden aste on korkeampi. Lisäksi tilaisuus mahdollisesti videoidaan ja siitä on suora lähetys.

Esimerkkejä perustasosta: Perusasiointi, perusterveydenhuolto, tavalliset harrastukset (esim. joita koulussa harrastettu), viranomaisasiointi (esim. passinhaku), retket, turistimatkat. Opiskelutulkkauksessa alat, joissa yleistietoon perustuva terminologia tai opetus on käytännönläheistä ja hidastempoista.

Esimerkkejä keskitasosta: Kokoukset, työelämätkkaus osittain, sairaanhoito, erikoisemmat harrastukset, yleisötkkaus (myös matkoilla), teatteritulkkaus, kirkolliset toimitukset, erilaiset juhlat ja koulutukset. Opiskelutulkkauksessa alat, joilla on haastavampi terminologia.

Esimerkkejä vaativasta tasosta: Oikeustulkkaus, tieteelliset seminaarit, konferenssit, muodolliset kokoukset, vaativa erikoissairaanhoito, vaativa työelämätkkaus, mediatulkkaus suorassa lähetyksessä, poliisikuulustelu. Opiskelutulkkauksessa akateemiset alat ja vieraskielinen opiskelutulkkaus.

Vaativuusluokituksen ulottaminen opiskelutulkkaukseen on perusteltua, mutta edellyttää, että tulkeilta vaaditaan vastaavaa osaamista. Tällä hetkellä alle kolmen vuoden työkokemuksella voi tehdä hyvinkin vaativaa opiskelutulkausta, vaikka sama tulkki ei yleistulkkauksessa voisi toimia saman tasoisessa tehtävässä. Opiskelutulkkauksessa keskitason soveltaminen voi olla vaikeaa, mutta korkeakouluopintojen tulkkauksen määrittelemine vaativaksi tasoksi on yksi mahdollinen rajaus.

## 2. Kilpailutukseen osallistuvien tuottajien kelpoisuusehdot

Turvataksemme jäsentemme laillisen ja kohtuullisen kohtelun haluamme nostaa kelpoisuusehtoihin muutaman asian. Tällä hetkellä alalla on yrityksiä, jotka eivät noudata esimerkiksi työaikalakia. Työntekijöiden työpäivät voivat olla ylipitkiä ja riittäviä lepojaksoja ei järjestetä tai niitä ei vaadita pitämään. Tämän lisäksi esimerkiksi lomina ei pidetä vuosilomalain mukaisesti, myöskään sairauslomina ei makseta jokaisessa työpaikassa. Emme ole myöskään saaneet varmuutta, noudattavatko kaikki alamme yritykset työsopimuslakeja. Auditointitilanteessa Kela voisi puuttua lain rikkomiseen, jos lait löytyvät listattuna palveluntuottajan kelpoisuusvaatimuksesta.

Alla listaus asioista, jotka SVT:n mukaan tulisi ottaa huomioon kilpailutukseen osallistuvien tuottajien kelpoisuusehdoissa.

- Yritys noudattaa vuosilomalakia
- Yritys noudattaa työaikalakia
- Yritys noudattaa työsopimuslakia
- Yritys tarjoaa lakisääteisen työterveyshuollon
- Yritys tarjoaa palkallisen sairausloman

**Ystävällisin terveisin**

Suomen Viittomakielen Tulkit ry (SVT ry)

Puheenjohtaja Emilia Norppa

edunvalvontavastaava Kirsi Torkkeli

hallituksen ulkopuolinen edunvalvonnan edustaja Terhi Kalliomäki